

Наука-суспільству: перші кроки зроблено

04.02.2010

Ірина НІКОЛАЙЧУК, газета "Світ"

У грудні 2009 року офіційно стартував 50-річний ювілей Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. С. Кавецького НАН України (ІЕПОР). З нагоди цієї знаменної дати впродовж року заплановано низку заходів, що, окрім висвітлення вагомих наукових досягнень колективу інституту в розв'язанні найгостріших проблем сучасної онкології, передбачають просвітницьку діяльність, спрямовану на інформування суспільства, передусім молодого покоління України, щодо можливостей подолання онкологічних захворювань. [Цьогорічні заходи, що відбулися 2 лютого 2010 року в столичному Будинку кіно](#), присвячувалися ще й Всесвітньому дню боротьби проти раку, який відзначається 4 лютого.

Саме 10 років тому з ініціативи Жака Ширака була підписана Паризька Хартія - з метою створення міцного союзу науковців, лікарів, пацієнтів, урядів, представників промисловості і бізнесу, різних релігійних конфесій та засобів масової інформації для боротьби зі злякисними новоутвореннями. У березні 2007 року до Хартії приєдналась Україна.

За даними Міжнародної агенції досліджень раку (International Agency for Research on Cancer), у 2010 році онкологічні захворювання можуть стати основною причиною смерті у світі. Частота випадків онкологічних захворювань збільшиться удвічі за період до 2020-го і майже втричі до 2030 року, в якому прогнозується 20-26 млн. нових діагнозів і 13-17 млн. смертей.

За статистикою ВООЗ, в Україні злякисні новоутворення діагностують майже в кожного 50-го мешканця (для порівняння: у світі – в кожного 270-го). Нині в країні зареєстровано понад 800 тис. хворих на онкопатологію, з яких щорічно помирає майже 90 тисяч.

Онкологію називали чумою ХХ століття. На жаль, вона без перешкод перейшла і в наступне, ХХІ століття, діагноз "рак" продовжує звучати як страшний вирок. Багаторічні зусилля провідних учених та лікарів-онкологів, озброєних передовими технологіями діагностики та лікування пухлинних захворювань, не виправдали себе. На прес-конференції директор Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. С. Кавецького НАН України, президент благодійного фонду "Єдність проти раку", [академік НАН України Василь Чехун](#) поінформував про дещо інший, нетрадиційний підхід до цієї проблеми колективу провідного інституту в галузі онкологічних досліджень, підтриманий Національною академією наук України. Йдеться про започаткування Всеукраїнського проекту "Наука-суспільству", покликаною донести до широкої громадськості потужний інтелектуальний потенціал української науки, на практиці здійснювати зв'язок учених і пересічних громадян.

- Ми, науковці, з одного боку, повинні навчитися адаптувати наші знання до їх розуміння суспільством, а з іншого - переформатувати сприйняття суспільством онкології, цієї складної медико-біологічної і соціальної проблеми", - сказав академік В. Чехун. – Образно кажучи, цей підхід повинен бути спрямований не на гасіння полум'я, а на попередження його. І зрештою, як ніколи актуальною звучить сьогодні відома мудрість про те, що хворобу легше попередити, аніж її лікувати.

Як зауважив президент фонду "Єдність проти раку", це і найменш затратний механізм у запобіганні виникненню та контролю захворюваності, щоправда не гарантує тих величезних прибутків фармацевтичним компаніям, які вони мають сьогодні, і відсутніх результатів вже завтра. Це довготривала, кропітка робота, але однозначно ефективна і корисна. Вона, дійсно, дає шанс. Але – за умови об'єднання і координації зусиль науки, практичної медицини та суспільства на фоні потужної підтримки засобів масової інформації.

Одним із нестандартних заходів, присвячених ювілею ІЕПОР та Всесвітньому дню боротьби проти раку, стала презентація документальної кінострічки “Інститут надії”, зніміюваної благодійним фондом “Єдність проти раку” та Професійною гільдією кінооператорів Національної спілки кінематографістів України за спонсорської підтримки видатного українця Віталія Кличка. Він (до речі, [удостосний найвищої відзнаки НАН України “За сприяння розвитку науки”](#)) сказав, що для нього велика честь допомагати науковцям, а якщо фільм ще й допоможе багатьом замислитися над важливістю онкологічної проблеми і уникнути її, - значить зусилля на створення кінострічки не даремні.

Прем'єрі фільму, що розповідав про діяльність славного Інституту Кавецького, його минуле, сьогодні і плани на майбутнє, передувала зустріч зі [знімальною групою \(режисер – Олена Риндя, оператор Олег Зорін, продюсер – Наталія Легачева\)](#). Втішає і те, що першими його глядачами стали не лише науковці, медики-практики, представники громадських організацій, журналісти, а й чимало молоді. Саме вони, за словами академіка Василя Чехуна, є тим благодатним ґрунтом, на якому посіяне зерно дасть рясні сходи, а згодом – і щедрі врожаї.

В Інституті експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. С. Кавецького НАН України перші кроки в цьому напрямку вже зроблено. Радою молодих учених інституту підготовлено цикл популярних лекцій для молоді, школярів та батьків, що інформують про негативні фактори довкілля і спадкові фактори, здатні спричинити виникнення злоякісних новоутворень, про засоби профілактики онкологічних захворювань, а також пропагують здоровий спосіб життя. Лекції, вперше презентовані молодими вченими інституту спільно з учителями-біологами середньої загальноосвітньої школи №286 Голосіївського району м. Києва, вразили та підкорили не лише учнів, а й батьків та представників громадських організацій, про що під час офіційного старту Всеукраїнського проекту “Наука-суспільству” повідомила [директор школи Людмила Марченко](#). Слова подяки і прохання підтримати надалі цю корисну ініціативу висловлені в [листах на ім'я директора ІЕПОР Василя Чехуна та президента НАН України Бориса Патона](#).

Своїми ще свіжими враженнями від започаткованого в Україні проекту “Наука-суспільству” поділилися науковці.

Валентин Підгорський, директор Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, академік НАН України:

- На мене справило велике враження побачене тут, у Будинку кіно. Найперше, це бажання керівництва Інституту Кавецького, його колективу робити щось інше, ніж просто працювати в стінах академічної установи. Думаю, майбутнє саме за такими керівниками, які не лише отримують заробітну плату за певну ділянку виконаної роботи, їздять на конференції, а й намагаються робити більше для суспільства, зокрема на таких зустрічах науки із суспільством, де суспільство вчиться розуміти науку.

Юрій Кундієв, віце-президент АМН України, директор Інституту медицини праці АМН України, академік НАН та АМН України:

- І захід чудовий, і сама ідея заслуговує високої оцінки, бо, справді, ми ще недостатньо робимо для того, щоб знання донести в маси. А якщо мова йде про таке захворювання, як рак, то кожен повинен знати і причини виникнення, і його перші ознаки, що сприятиме успішній боротьбі з тяжкою недугою.

Інститут Кавецького займається фундаментальною наукою. Попри це, його директор зробив рішучий крок, щоб цю фундаментальну науку розкрити для людей, показати її досягнення в такій формі, яка б навіть учням середньої школи була доступною. Сподіваюся, цей приклад будуть наслідувати й інші установи Національної академії та Академії медичних наук. Це надзвичайно потрібно, адже ми декларуємо профілактику, та дуже мало робимо в цьому напрямку. Важливо, щоб кожна людина усвідомила: вона сама мусить дбати про те, щоб залишатися здоровою. Хтось скаже, що пропаганда здорового способу життя звучить банально, але сьогодні це те, чого так бракує нам, особливо нашій молоді.

Ігор Погрібний, завідувач лабораторії епігенетики Національного центру токсикологічних досліджень США:

- Проект надзвичайно цікавий, актуальний і дуже оригінальний. У принципі, Інститут Кавецького виступив піонером у цьому напрямку. Адже загальновідомо, що перемогти можна тільки те, про що знаєш, що це таке. Недостатність, а ще гірше, повна відсутність інформації, завжди призводять до страху.

Проект для широкої аудиторії підготувати було надзвичайно важко – я це зрозумів, сидячи в залі. Звісно, набагато легше розповідати про молекулярно-біологічні зміни для спеціалістів, які розуміються на цьому

процесі. Переконати в його актуальності пересічних громадян – дуже непросто. Мені здається, що колективу інституту це вдалося.

Веб-сторінка інституту

[ІЕПОР](#)

Фото Євгена Чорного

